

מתנה. צ"ע מגטין י"ג ב דאמרינן מסתברא מילתא דרב בפקדון כו'. ע"ב. תורה האחרין כו' שכן היה מנהג כו' השושבינים מביאין דורונות כו'. ע' זהר ויצא קמ"ט א. אמור צ"ו ב. קמ"ה ע"א. אר"נ בכל מקום שנהגו כו'. עיין בפירוש רבינו גרשם ובגהש"ס שצ"ל בכל מקום שנהגו כו'. והיינו נהרדעי, ושפיר שאלו אח"כ ושאר בבל מהו. וכ"ה בעירובין מ"ה א אמר רב נחמן בכל כעיר הסמוכה לספר דמיא. ותרומא נהרדעי וכן בבבא קמא פ"ג א. ועי' כתובות נ"ד א בכל וכל פרוהא נהוג כרב. נהרדעי וכל פרוהא נהוג כשמואל. וברש"י מגילה כ"ב סע"א שמואל לא היה בבבל אלא בנהרדעי, מקביל בבל — נהרדעי. והא דרב אשי בדותא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא. מכאן משמע כפי' הריטב"א מובא ביד מלאכי כלל ק"ג ועמש"כ לעיל פסחים י"א א.

קמ"ז ע"א. שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו, אל תהיו במחלוקת, ואל תמרדו במלכות בית דוד, ויום טוב של עצרת זרעו חטים. אחיתופל ידע כי כל עוד דוד בחיים לא ישכח לו ולזרעו אשר עשה נגדו, לכן השכיל לצוות את בניו ליום טוב של עצרת. כלומר ביום מיתת דוד (ע' מד"ר רות פ"ג ותוס' חגיגה י"ז א ד"ה אף בעצרת) תהיה עת מוכשרת לזרוע שלום שנסמל בחטים (ע' ברכות נ"ז א הרואה חטים בחלום ראה שלום כו').

קנ"ד ע"א. מעשה בבני ברק באחד כו' באו ושאלו את ר' עקיבא כו'. יעוין בהגדש"פ מעשה בר"א ור"י וראב"ע ור' עקיבא ור"ט שהיו מסובין בבני ברק כו' ומש"כ בבאר מרים שם. ובמלואים להוצאה החמשה (תל אביב תשכ"א) בסה"ס מ' ע"ב.

ע"ב. שאל רשב"ל את ר' יוחנן כו' א"ל והלוא משמך אמרו יפה ערערו בני משפחה, א"ל זו אלעזר אמרה אני לא אמרתי דבר זה מעולם. לכאורה מאין הרגלים שנתאמרה שמועה זו בשמיה דר' אלעזר בעוד שלא אמרה מעולם. וכתבתי בס"ד בס' דרכי התלמוד וחיזותיו מחקר י"ב דגופא דעובדא הכי הוה, ר' אלעזר אמר הלכה זו ולאשר הכל ידעו שסתם דברי ר' אלעזר גובעים ממקור תורת רבו ר' יוחנן לכן אמרה משמיה דר' יוחנן. עד שהוכרח ר' יוחנן להודיע שהלכה זו היא דעת עצמו של ר' אלעזר עיי"ש באריכות.

קנ"ו ע"ב. ר' אלעזר אומר בשבת דבריו קיימין כו' אבל לא בחול כו'. ר' מאיר אומר ר' אליעזר אומר בחול דבריו קיימין אבל לא בשבת כו'. כזה בכמה דוכתי וראה בשביעית פ"ח מ"ט אמרו לפני ר"ע אומר היה ר' אליעזר כו' אמר להם שתוקו לא אומר לכם מה שר' אליעזר אומר כו' ועמש"כ במחקרי על ר' אליעזר הגדול הערה כ"ג.

קס"א ע"ב. רבה בר רב הונא צייר מכותא. ברשב"ם תורן של ספינה. ועיין שבת פ"א ע"ב ר"ח ורבה בר רב הונא הוה קא אזלי בארבה א"ל ההיא מטרונתא כו'.

קס"ה ע"א. שלש עבירות אין אדם ניצל מהן בכל יום כו'. עיין מהרש"א וראה שערי זהר למדרש שוחר טוב תהלים פ"ט ט"ז. והכל בלשון הרע. ע' עירובין י"ט סע"א גיהנם. שהכל יורד לה על עסקי הנם. וע' ניצוצי זהר ויקהל ר"א באות ו'.

קע"ד ע"א. ארבע"ה אר"י כל מקום ששנה רשב"ג במשנתו חלכה כמותו. עמש"כ בס' נפש חיה אר"ח סי' ע' סע"ג. קע"ה ע"א. רש"י ד"ה ופרכינן מכלל דרב ושמואל מיירי כו'. ואי משום טעמא דמצוה לקיים דברי המת כו'. עיין כתובות ס"ט ב דשמואל לית ליה מצוה לקיים דברי המת וצ"ע.

הגהותי למס' סנהדרין נתפרסמו בספרי "מרגליות הים" כרך סנהדרין.

כן התחלתי לפרסם ממרגליות הים למס' עבודה זרה בירחון תורני "קול תורה" ירושלם תש"ז—תשטז עד דף ז' ע"א. אבל לא נפניתי אז להמשיך, ולאשר שנתפזרו הדברים בהמשכים בהרכה חוברות סדרתי אותם בזה והיו לאחדים בעזה"ל.

קכ"ג ע"א. והיינו דכתיב ויהי בבוקר והנה היא לאה כו'. דמסתמא היה מכיר בקול כשהיה מדבר עמה כו'. בפתיחתא למדרש איכה אות כ"ד מבואר: ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המיטה כו' והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותו כו'.

קכ"ז ע"ב. התם ידעה וקא מחלה הכא לא קא מחיל. עיין בקצות החושן סי' רע"ח ס"ק י"ג וראה בשיטה מקובצת הכא. ואגב: בקצות"ח שם הביא מהג"א ש' וירושלמי אפילו מחל בפירוש לא הוי מחילה כו' והעיר כי לא מצא מזה בירושלמי כו'. והמעין ימצא כי ט"ס כאן וצ"ל ובירושא. אפילו מחל כו' עיין שם.

דכל בוכרא דאימא נמי בוכרא סכלא קארו כו'. ע' בראשית רבה פס"ד אבל שוטה אריכת ימים מבטלת כו'. שם ס"פ צ"א רבי אומר הרי זה בכור שוטה כו'. ביבמות ט"ז א אח קטן יש לי בכור שטן שמו כו' ראה בהגהותי שם ובתנא דבי אליהו זוטא פ"א. ומש"כ בס' נפש חיה סי' תרמ"ז סע"ג.

קכ"ח ע"א. רש"י ד"ה ומתה בתו דהיינו קרוב ונתרחק, ומגזן שאין לו בנים הימנה בדתנן בפ' זה בורר. עיין שם כ"ח א דחכ"א אפילו הניחה בנים.

קל" ע"ב. שלא ידמה כטריפות כו' בדאמרינן וחלופא בכבדא שאין חיות באברים שוה. בגהש"ס כ' לא נמצא מקומו. ונראה שכוון למש"א בגטין ס"ט א אי סריך מריאה קאתי אית ליה תקנתא ואי לא מכבדא קאתי ולית ליה תקנתא.

קל"א ע"ב. רשב"ם ד"ה ואשה אצל בני הבעל וכו' ואינן חייבין בכבודה כל כך. ואחרי מותו לא כלום ע' כתובות ק"ג א בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך, נכנסו בניו אצלו. אמר להם הזהרו בכבוד אמכם כו'. והקשו: הזהרו בכבוד אמכם, דאורייתא היא כו'. ומשני אשת אב הוא, שוב הקשו אשת אב נמי דאורייתא דתניא כבד את אביך זו אשת אביך כו'. ומשני: הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא.

קל"ג ע"ב. רשב"ם ד"ה דייני דהצצי, דייני פשרה שאין בקיעין ברין והוצצין מחצה לזה ומחצה לזה כו'. ע' תוס' שבת י' ע"א ד"ה אי איכא דאית ליה דינא ליעול כו' למערתא דדייני וקבלוהו. התם בדיינין שאינן מומחין שפעמים נוטין אחר השוחד. והנה הנוטה אחר שוחד לאו דייני הוא. יתכן יותר שכווננו דייני דהצצי. קרי עליה אני ה' בעתה אחישנה. עמש"כ בס' דרכי התלמוד וחיזותיו מחקר כ"ח אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

עמדו וכתבו יוסף בן יועזר הכנים אחת כו'. עמש"כ במקור חסד לצוואת ר"י החסיד אזהרה מ"ז אות ס"ד.

רשב"ם ד"ה ת"ש כו' ואע"ג דאר"י הלכה כרשב"ג בכ"מ במשנתנו כו' שמואל ורבא לית להו האי כללא כו'. עמש"כ בס"ד בס' נפש חיה סי' ע' סע"ג באריכות.

קל"ד ע"ב. רשב"ם ד"ה אינו נאמן, דאם איתא דגרשה קלא אית לה למילתא כו'. צ"ע הא עבידי אינשי דמקדשי ומגרשי בצנעה עיין כתובות כ"ג א.

קל"ח ע"א. רשב"ם ד"ה ניקל באשת איש, כתמיה, דאיכא איפור חנק כו'. צ"ע הן מיירי ביבמה דאינה אלא בלאו ע' קדושין י"ד א.

רשב"ם ד"ה יורשין כו' אבל היכא דאמרינן משנה היינו נמי ברייתא כו'. עמש"כ בס' תולדות מרן המהרש"א פרק י"ב הערה ז'. וראה ירושלמי יבמות פ"ח ה"ג ארשב"ג אני אין לי אלא משנה כו'. אמנם במת"כ למדרש רבה רות רפ"ד הביא אציגה לפניך לשון הירושלמי וז"ל ארשב"ג אני אין לי אלא משנה. ותשב נעמי כו' עיי"ש.

קמ"א ע"א. תורה בת חיה לו ובכל שמה, וא"ת ולמה לא השיאה ליצחק כו'. ע' תוס' נזיר כ"ג א ד"ה ללוט דאפילו למ"ד בן נח מותר בביתו כבר פירשו מעצמן מעריות.

קמ"ד ע"א. רשב"ם ד"ה במעמר שלשתן, נפקד ומפקיד ומקבל